

PROFEM
PRÁVO
POMOC

FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ
Univerzita Karlova

TZ: Domácí násilí za COVID-19: Když z pasti není úniku (a pomoc funguje jen někdy)

V důsledku nouzového stavu a souvisejících preventivních opatření vzrostl počet incidentů domácího násilí a přirozeně se tak zvýšila poptávka po službách organizací pomáhajících obětem tohoto násilí. Situace také zvýraznila mezery v poskytování pomoci obětem násilí ze strany státních institucí. Ukázal to kvalitativní výzkum realizovaný pracovníci Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. a Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy ve spolupráci s neziskovými organizacemi: ROSA – Centrum pro ženy, z.s., Acorus, z.ú., a proFem – centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí, o.p.s. První fáze sběru dat probíhala od 18. 4. 2020 do 5. 6. 2020 a to formou rozhovorů s oběťmi násilí a sledování vývoje konkrétních anonymizovaných případů. Tato data byla doplněna o rozhovory s pracovníky a pracovníky dalších neziskových organizací poskytujících pomoc obětem násilí.

Zhoršení situace obětí během Covid-19

Výzkum potvrdil, že fyzické násilí s viditelnými důsledky je pouhou špičkou ledovce domácího násilí. Daleko častěji se totiž jedná o opakující se dlouhodobou kombinaci psychického, fyzického, sexuálního i ekonomického násilí a manipulace. Zejména v období pandemie tak násilné osoby mohly oběť ještě snadněji manipulovat a kontrolovat, a to právě v důsledku omezení pohybu a sociálních kontaktů oběti.

Dynamičnost a komplexnost problematiky domácího násilí a zejména různorodé potřeby obětí si vyžadují adekvátní a flexibilní reakci. Ovšem situace spojená s koronavirovou krizí poukázala na dlouhodobě patrné **mezery** v poskytování pomoci obětem různých forem násilí, a to ze strany státních institucí, zejména policie, soudů a orgánů sociálně právní ochrany dětí. Státní instituce se v prvních dvou týdnech nouzového stavu odmlčely, v dalším období postupně začaly na situaci reagovat, ale jejich aktivita z hlediska potřeb obětí nepokrývala četnost, ani intenzitu zjištěných případů. Navíc instituce v plné míře nevyužívaly ani již zavedených nástrojů pro prevenci a řešení domácího násilí.

Policie a soudy

„Dědeček ohrožoval a napadal celou rodinu, všichni se ho báli. Dospělé dceři se podařilo přivolat Policii ČR, současně přijela i záchranná služba. Muž by agresivní i vůči ošetřující lékařce, která ho z důvodu rizika násilí i vůči zdravotnickému personálu nechtěla ošetřit, pokud mu nebudou nasazena pouta. Policie ho poté odvezla na služebnu, ale v noci v 1:30 ho přivezli zpátky domů s tím, že je podnapilý, ale záchytky jsou zavřené a nemají ho kam umístit. Žádný další proaktivní monitoring případu ze strany policie neprobíhal. I tak vypadalo domácí násilí za nouzového stavu, jak popsala vedoucí poradny organizace Rosa - Centrum pro ženy, z. s., Branislava Marvanová Vargová. Institut vykázání, přímý intervenční nástroj prevence domácího násilí, tedy ne vždy fungoval tak, jak by měl.

PROFEM
PRÁVO
POMOC

FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ
Univerzita Karlova

Soudy, jež by teoreticky měly přednostně řešit právě případy násilného charakteru, kde nebezpečí stále trvá a obzvláště ty, ve kterých figurují nezletilé děti, většinu jednání odročily. Tím naopak došlo k dalšímu protahování i velmi vážných případů včetně sexuálního zneužívání. *“Řada soudů se v případech domácího násilí nebo i týrání dětí absolutně zastavila, na druhou stranu v jednoduchých a z mého pohledu pro společnost méně škodlivých jednání nadále běžela”* dodává Kateřina Mužíková, spolupracující právnička proFem.

Krizová lůžka, azylové bydlení a situace dětí

Násilí mnohdy nekončí ani odchodem ze společné domácnosti. Matky žijící v azylovém domě měly například *„strach děti vydat, protože partner je nezodpovědný – dítě informovalo o tom, že absolvovalo o víkendu výlet se spoustou dětí a lidí; častá je manipulace s klientkami: „tak jestli to dítě nechceš převzít, tak já si ho nechám““* popisuje „karanténní novinky“ v manipulaci ze strany násilných partnerů pracovnice brněnského Magdalenia. Pro děti žijící ve vztazích poznamenaných násilím tak pandemie mnohdy znamenala výrazné zhoršení situace. Násilí se začalo obracet i vůči nim, přičemž OSPOD ne vždy fungoval, jak by měl: *„Otec je agresivní na klientku i na děti 5 a 7 let, syna držel pod krkem, léčí se v Sananimu kvůli drogám a alkoholu. Klientka se bojí děti předávat ke styku, nic ale není soudně upraveno. OSPOD doporučil, ať se klientka s otcem dohodne. Situace je v rámci pandemie horší, protože otec nedodržuje bezpečnostní epidemiologická pravidla“* popisuje situaci klientky Acorusu jeho ředitelka Jaroslava Chaloupková.

Zatímco pro možné pachatele násilí policie ve spolupráci s kraji či obcemi hledali krizová lůžka v případech vykazání v době karantény, pro oběti taková lůžka zajištěna nebyla. V ČR krizová lůžka pro oběti DN chybí dlouhodobě, nedostatečný je také počet a dostupnost pobytových služeb pro tuto cílovou skupinu jako takovou.

Nouzový stav a neziskové organizace

Zatímco státní instituce uvedl tedy nouzový stav spíše do určité paralýzy, ostatní typy pomáhajících organizací - především NNO - okamžitě zaváděly nové on-line služby, skypové konzultace a další podpůrná opatření. Tím podle všeho dokázaly částečně podchytit i tzv. **latentní výskyt** případů domácího násilí. A zároveň se díky analýze části takto podchycených případů ukázaly některé trhliny v systému, které by bylo do budoucna dobré řešit.

Co tedy pandemie pro téma domácího násilí přinesla

Špatné zprávy jsou, že:

- podle našich údajů domácího násilí respektive poptávky po službách poskytujících pomoc obětem přibýlo,

PROFEM
PRÁVO
POMOC

FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ
Univerzita Karlova

- instituce státní správy dokáží zachytit a účinně řešit jen malou část případů,
- v tuto chvíli značná část obětí domácího násilí systémem pomoci propadá.

Dobré zprávy jsou, že:

- pomáhající organizace zásadně rozšířily služby pomoci a nastavily účinné nástroje, díky kterým dokáží poskytnout obětem pomoc v krizových situacích,
- v systému existují další nástroje pomoci, které ale v tuto chvíli nejsou dostatečné a je potřeba je lépe propojit a zacílit tak, aby pomoc obětem byla rychlá a účinná.

Druhá fáze výzkumu

Po první fázi sběru dat se výzkum zaměří na další instituce v rámci systému pomoci (především na policii, soudy, OSPOD), aby bylo možné zmapovat situaci i z jejich perspektivy. Na základě obou fází výzkumu a jejich hlavních zjištění pak budou neziskovými organizacemi ROSA, Acorus a proFem formulována doporučení relevantním orgánům.

Kontakty

Branislava Marvánová Vargová, ROSA - Centrum pro ženy, z.s., vedoucí Informačního a poradenského centra ROSA

- > branislava.marvanova@rosacentrum.cz
- > tel.: 241 432 466

Jitka Poláková, proFem - centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí, o.p.s., ředitelka

- > jitka.polakova@profem.cz
- > tel.: 774 433 005

Jaroslava Chaloupková, ACORUS, z.ú., ředitelka

- > jaroslava.chaloupkova@acorus.cz
- > tel.: 735 751 414

Blanka Nyklová, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

- > blanka.nyklova@soc.cas.cz
- > tel.: 608 928 657

Dana Moree, Fakulta humanitních studií, Univerzita Karlova

- > danamoree@centrum.cz
- > tel.: 728 979 852